

Årsredovisning 2008 för NEDRE DALÄLVENS INTRESSEFÖRENING

Styrelsen för Nedre Dalälvens Intresseförening får härmed avge redovisning för räkenskapsåret 2008, föreningens tjugoandra verksamhetsår.

Förvaltningsberättelse

Koncernförhållande

Koncernen omfattar förutom Nedre Dalälvens Intresseförening även det helägda dotterbolaget Nedre Dalälvens utvecklingsaktiebolag (NEDAB). Med ett gemensamt arbetsnamn benämns föreningen och bolaget Nedre Dalälvsamarbetet, förkortat NeDa. Nära kopplat till NeDa är de egna juridiska personerna LEADER+ Nedre Dalälven, ideell förening, som är under avslutning och från 2008 nya Leader Nedre Dalälven, ideell förening. NeDa:s vd är även verksamhetsledare i dessa två Leader. NeDa och Leader delar även på andra kansli- och kontorsresurser.

Allmänt om verksamheten

Nedre Dalälvens Intresseförening bildades den 12 juni 1986. Kansli inrättades i Gysinge.

Det geografiska verksamhetsområdet sträcker sig från Säter till havet vid Älvkarleby. Sett från älvperspektiv är området ca 17 mil långt.

NeDa har till uppgift att med utgångspunkt från Nedre Dalälvens unika och höga natur- och kulturmiljökvaliteter samt det centrala och strategiska läget i landet verka för att:

- övergripande ge regionen en positiv profilering
- gagna medlemmarna
- utveckla turismen
- bidra till inflyttning av hushåll och företag

Utvecklingsarbetet skall ske med beaktande av de areella näringarnas intressen, natur-, kultur- och miljöintressen samt medlemmarnas övriga intressen

NeDa har från starten betraktats som ett organ med turistisk tyngdpunkt. Men egentligen handlar det om att NeDa använder turismen inte bara som ett mål i sig utan också som ett medel som ska gagna även icke turistiska verksamheter. Syftet är alltså att turismen och dess budskap också ska bidra till bl.a. ökat intresse för inflyttning, öka möjligheterna att locka hit bristyrken, företag m.m. Det kvalitetsbaserade turistutbud som NeDa eftersträvar erbjuder också möjligheter för regionens företag ifråga om kund- och personalvård. För landsbygdens serviceutbud som ofta lever på marginalen kan därtill tillskottet i kundunderlag genom turismen vara av stor betydelse.

Strategin för turismen är mera inriktad på kvalitet, baserad på bygdens höga natur- och kulturmiljövärden, än massturism.

I fråga om inflyttning och etablering utgör NeDa ett komplement till medlemskommunernas arbete med dessa frågor, där NeDa har möjlighet att föra fram delvis andra budskap och nå andra målgrupper än vad som är det vanliga i dessa sammanhang.

Årets verksamhet

Med utgångspunkt från av stämman fastlagd affärsplan och av styrelsen beslutad verksamhetsplan bedrevs arbetet genom marknadsföring, inklusive utveckling av kontakter och projektverksamhet som gagnar medlemmarna och regionen. Föreningen har vidare initierat eller deltagit i projekt som är värdefulla för regionens och medlemmarnas utveckling.

Antalet medlemmar har under året varit 33 st och omfattat: nio kommuner, två regionala organ, två organisationer och skolor samt 20 företag.

Medlemmarna har fortlöpande under året erhållit information om pågående verksamheter genom redovisning av aktiviteter och andra utskick, samt därutöver varit inbjudna till överläggningar och andra arrangemang.

Styrelsemöten

Under året har fyra styrelsemöten ägt rum. Styrelsen har haft följande sammansättning:

Ordinarie ledamöter

För kommuner

Agneta Thörnqvist	Avesta kommun, ordförande
Jan Rindberg Isacsson	Hedemora kommun
Hans Eljansbo	Sala kommun
Carl-Ewert Olsson	Sandvikens kommun
Rolf Pettersson	Tierps kommun

För mark- och vattenägare

Torbjörn Carlsson	Bergvik Skog AB, vice ordförande
Lars Sundström	LRF

För övrigt näringsliv

Kjell Erlandsson	Dala Husby Hotell
Hans Hansson	Älvkarleby Konferens och Turisthotell

Suppleanter

För kommuner

Lena Lundgren	Gävle kommun
Carina Schön	Heby kommun
Lars Gabrielsson	Säters kommun
Lars Skytt	Älvkarleby kommun

För mark- och vattenägare

Peter Altzar   Fortum Generation AB
Bengt Magnusson   E.ON

För övrigt näringsliv

Tony Brorsson   Centrumtryck AB Avesta
Ulf Sundberg   Stora Enso Fors AB

Auktoriserade revisorer har varit Mats Vestling, KPMG med Andreas Sund KPMG som suppleant. **Lekmannarevisorer** har varit Lotta Zetterlund, LRF och Conny Rönnholm, Tierps kommun.

Valberedningen har bestått av Helen Lundell, Heby kommun, Jan Bendrik, Älvkarleby kommun och Kjell Rosén, Hedemora kommun med Lundell som sammankallande.

Verkställande direktör är sedan 1986 Kalle Hedin.

Övergripande medlemsarrangemang

Årsstämman

Årsstämman, som i vanlig ordning var välbesökt, ägde rum den 9 juni på Stjärnsunds Herrgård med Hedemora kommun som värd. Ingvar Damm, kommunstyrelsens ordförande i Hedemora kommun hälsade alla välkomna till Stjärnsund och Hedemora kommun. Damm berättade om Hedemora kommun med dess långa historia och om dagens näringsliv. Efter stämmoförhandlingarna bjöd Hedemora kommun på lunch på Stjärnsunds Herrgård. Därefter guidade Hans Dahlfors runt i Herrgården och besök företogs på Polhemsmuseet. Merparten av stämmodeltagarna gav sig därefter söderut på Husbyringen (landets äldsta ekomuseum) till Klosters bruksmuseum i vilket Leif Öster förevisade en fotoutställning med sina foton från bygden. Leif delade också ut boken om Husbyringen till deltagarna. Sammankomsten avslutades med kaffe och kaka.

Årsavslutning/Julträff

Den 14 december var medlemmarna m.fl. inbjudna till sedvanlig informell årsavslutning i Flottarkojan i Gysinge.

Fortlöpande medverkan i externa utvecklingsorgan

Under året har NeDa deltagit i en lång rad sammankomster och utredningsgrupper rörande regionens eller delar av regionens utveckling, bl.a: För tjugoförsta året i rad har NeDa deltagit i Söderforsgruppens arbete, i vilken ingår företrädare för Tierps kommun, föreningsliv, Söderfors Herrgård, m.fl. Fortlöpande deltar Vd i Garpenbergs Intressenters styrelse (äger och driver verksamheten vid f.d. Skogshögskolan). Vidare deltar NeDa i det kommunala samarbetet Södra Dalarna. I Gysinge deltog NeDa i Bruksrådet. Vd ingår i arbetsgruppen ”Vattenföreningen i Nedre Dalälven” som drivs av berörda länsstyrelser för att se på förutsättningarna för en mer naturlig vattenregim.

Dalälvens vattenvårdsförening

Vd ingår sedan 1990 i styrelsen för Dalälvens Vattenvårdsförenings vars huvuduppgift är att genom ett omfattande kontrollprogram svara för fortlöpande recipientkontroll i hela Dalälvens avrinningsområde och dess mynningsområde. Medlemmar utgörs av alla kommuner inom avrinningsområdet och större industrier.

Projekt och uppdrag

Nationalparken/naturum och naturreservat

NeDa företräder de fyra berörda kommunerna i skötselrådet för Färnebofjärdens Nationalpark. Vidare ingår NeDa även i länsstyrelserna Gävleborgs och Uppsala läns skötselråd för reservaten Båtfors, Spjutholmen och Bredforsenområdet.

NeDa har berörda tre länsstyrelser tillstånd att genomföra visningar och aktiviteter i nationalparken. Nära samarbete har skett med det Gysinge naturum, bl.a. har NeDa åt Färnebofjärdens Naturum genomfört guidade båtturer med NeDa:s båt Svanen.

Turistiska uppdrag

Under året avlämnades på uppdrag förslag till Tierps kommun om hur en strategi för kommunens arbete med utvecklingsfrågor som berör näringslivsutvecklingsfrågor med anknytning till turism kan tas fram och förankras.

Skogs- och energiprojektet

Sedan början av 1990-talet har NeDa tillsammans med medlemmar med skoglig inriktning eller annan anknytning till skog, byggande i trä samt energi genomfört skogstamadagar för beslutsfattande politiker och tjänstemän på kommunal, regional och nationell nivå.

Temadagen 2008 genomfördes den 27 augusti i samarbete med medlemmarna Bergvik Skog AB, Korsnäs AB, LRF och Sveaskog med 40 deltagare från bl.a Riksdagen, Naturvårdsverket, länsstyrelser och NeDa-kommunerna. Huvudtemat var Riksdagens skogspolitiska beslut som togs på försommaren 2008. Inriktningen på temadagen var den del av riksdagsbeslutet som innebär att skogen ska ge mera genom att det ska växa mera. Programmet inleddes med att Torbjörn Carlsson redogjorde för Riksdagens skogspolitiska beslut. Därefter redogjorde experter från medlemmarna och inbjudna föreläsare om bl.a drivkrafter inom den internationella klimat- och energipolitiken, Skogsindustriernas klimatmanifest, skogsgödsling, dikesrensning, trädförädling och främmande trädslag.

Temadagen genomfördes på Söderfors Herrgård under förmiddagen och i fält under eftermiddagen.

Projekt Biologisk Myggkontroll

En statlig utredning under ledning av landshövding Svegfors presenterades i maj 2003 med målet att med miljömässigt skonsamma metoder reducera myggplågan i Nedre Dalälvsområdet till acceptabla nivåer. Utredningen innebar ett statligt stöd på 25 milj. kr under perioden 2004-2008. Därtill beräknas bidrag på ca 15 milj. kr från kommuner. Den totala årsbudgeten uppgår sålunda till ca 8 milj. kr.

Organisation för verksamheten

NeDa är huvudman för bekämpningen. Under NeDa:s styrelse finns en arbetsgrupp med företrädare för berörda kommuner (Avesta, Sala, Heby, Tierp, Älvkarleby, Gävle och Sandviken), som följer arbetet genom regelbundet återkommande möten. Styrelseledamoten Lars Sundström, LRF, är ordförande i arbetsgruppen och Vd är föredragande.

Dr. Jan O. Lundström är projektledare och rapporterar till vd och arbetsgruppen. GIS-ansvarig operativ ledare är dr Martina Schäfer, båda anställda halvtid på NeDa och halvtid på Evolutionsbiologiskt centrum vid Uppsala Universitet. Ytterligare personal med samma anställningsform är Thomas Persson Vinnersten och Anna Hagelin som utfört fält- och forskningsarbete i projektet. Ytterligare experter inom olika områden har utfört forskningsarbete universitetet. Personal vid räddningskårerna i Tärnsjö och Österfärnebo har inventerat mängden stickmygglarver före och efter bekämpning för utvärderingar.

Myggprojektets har en egen hemsida: www.mygg.se.

Verksamheten 2008

Ansökningar

Sju ansökningar lämnades till Kemikalieinspektionen om dispens för biologisk bekämpning av stickmyggor från helikopter. Östa naturreservat (44 ha), Österfärnebo-Tärnsjö-Huddunge (1523 ha), Jädersholmar-Sonnboviken (149 ha) och Hedesunda-Söderfors-Sevallbo-Kågbo (942 ha) beviljades direkt. Bärrek (103 ha), Ista naturreservat (138 ha) och områden kring Gysinge (661 ha) avslogs med motivering att de ej godkänns av länsstyrelsen i Gävleborg. Den enorma mängden stickmyggor under juni medförde dock att länsstyrelsen ändrade åsikt och ställde sig bakom att Kemikalieinspektionen beviljade dispens för Bärrek. Ärendet Ista naturreservat blev en följetong, se nedan.

Bekämpningar

Bekämpning utfördes 1 maj vid Huddunge (49 ha), 10-13 maj i ett flertal områden mellan Avesta och Kågbo (1037 ha) samt 21-22 augusti vid Österfärnebo, Huddunge och Sevallbo.

Insamling och identifiering insekter

Insamlingar av insekter med ett antal olika fälltyper pågick v 19-37 med fokus på monitoring av stickmyggor (30 fällpositioner över hela Nedre Dalälven, fångst alla udda veckor som rapporteras på hemsidan), produktion av insekter i våtmarker med och utan bekämpning (24 fällor i 6 våtmarker, kontinuerlig fångst, tömning varje vecka) samt förekomst av rovinsekter som kan ta stickmygglarver (6-10 våtmarker, enbart vid översvämning). Identifieringsarbetet utfördes under vinterhalvåret. Stickmyggor och fjädermyggor identifieras till art, övriga insekter sorteras till grövre taxonomiska enheter. Monitoring av stickmyggor utförs för att mäta mängder och se artsammansättning, samt dokumentera effekter av bekämpning. De övriga insamlingarna utförs för att undersöka eventuella negativa ekologiska effekter (såväl direkta som indirekta) av att bekämpa stickmygglarver med Bti.

Inventering, fångst och provtagning fåglar

Inventering har genomförts från mark och från helikopter av fem arter storfåglar i samtliga områden aktuella för ansökan om dispens, samt observation av häckande fåglar vid bekämpningsinsatser utfördes av dr Henri Engström under våren och försommaren. Dessa inventeringar krävs för att kunna svara upp mot Kemikalieinspektionens krav om samråd med ornitolog. Fångst, blodprovtagning och ringmärkning av småfåglar (värdjur för Sindbisvirus)

utförs för att svara på varför utbrott av Ockelbosjukan inträffar vart 7:e år, samt för att bygga upp grundläggande kunskaper om smittspridning med stickmyggor vid Nedre Dalälven. Serologiska tester av fågelblod insamlat vid Nedre Dalälven under 2002 till 2004 visar att Sindbisvirus, som orsakar hudutslag och ledvärk hos människor, förekommer årligen hos fåglar i området

Datasammanställning och analys

Mycket stora mängderna data har tagits fram inom projektet, matats in i datorprogram, kontrollerats samt används för statistiska analyser och slutligen lett fram till slutsatser som utgör grund för manuskript till internationella vetenskapliga tidskrifter. Då 2008 var slutår för det femåriga uppföljningsprojektet vid Uppsala universitet, finansierat av Naturvårdsverket, så krävdes en omfattande insats för att avsluta flera långtidsstudier. Detta arbete har utförts av de fyra fast anställda vid Universitetet/ NeDa, externa experter (dr. Yngve Brodin, fjädermyggexpert; dr Henri Engström, fågelexpert; dr. Martin Pfeffer, Virolog; dr. Erik Petersson, statistiker; dr. Örjan Östman, statistiker; Axel Berglund, entomolog; Gunnar Sjödin, entomolog), samt extra anställd personal (Jenny Hesson, stickmyggor).

Miljööverdomstolen

Miljödomstolen beslutade 2007, med utgångspunkt från den svenska miljölagstiftningen, att Länsstyrelsen i Gävleborgs län skall lämna dispens från reservatsbestämmelser för Ista naturreservat och tillåta Bti-baserad myggbekämpning. Beslutet överklagades av länsstyrelsen och målet togs upp till överprövning av Miljööverdomstolen. Med hjälp av Ahlford advokatbyrå i Uppsala gick NEDAB i svaromål, vilket resulterade i att Miljööverdomstolen befäste den tidigare domen från Miljööverdomstolen, samt förtydligade att de mycket stora mängderna stickmyggor i sig räcker för att motivera dispens. Domen kan inte överklagas och innebär en milstolpe i arbetet med att hjälpa befolkningen med myggproblemen.

Sammanfattning av resultat och rapportering

En mängd forskningsresultat har under året sammanfattats i 15 manuskript som avrapporterats till Naturvårdsverket. Tre av dessa arbeten har nu publicerats i internationella vetenskapliga tidskrifter, två arbeten är under tryckning i vetenskapliga tidskrifter och ytterligare tre har sänts in för utvärdering inför publicering. Även de återstående sju manuskripten kommer att sändas för publicering. Speciellt viktigt att nämna är att det första arbetet om effekter av Bti på fjädermyggor är under tryckning och det visar tydligt att bekämpning av stickmyggor med Bti inte ger några betydande negativa effekter på fjädermyggor. Denna information hade betydelse för beslutet i Miljööverdomstolen och kommer att få avgörande betydelse för fortsatta möjligheter att bekämpa stickmyggor vid Dalälven.

LEADER+ Nedre Dalälven

Genom initiativ från NeDa blev Nedre Dalälven år 2000 utsett till ett av landets 12 LEADER+ områden, bland 32 sökande områden. Leader är en del av EU:s landsbygdsutveckling. Treparterskapet är en grundläggande del av Leadermetoden. Det innebär att privat, ideell och offentlig sektor samarbetar, vilket syftar till och oftast leder till andra och större resultat än om var och en sektor hade arbetat för sig. LEADER+ Nedre Dalälven pågick under åren 2001-2008. Det operativa arbetet avslutades sålunda i och med 2008 och den ideella föreningen avvecklas under 2009. En ny Leaderverksamhet med namnet Leader Nedre Dalälven, ideell förening bildades 2008, se vidare nedan.

De kontanta medlen för Leaderverksamheten finansierades till 40 % med EU-medel och till

60 % med stöd från nationella offentliga organ. För LEADER+ Nedre Dalälven innebar detta att berörda tio kommuner och åtta regionala organ svarade för den nationella offentliga medfinansieringen. Utöver stödet från LEADER+ skulle projektets egen insats vara minst lika stor i pengar och/eller arbete som Leaderstödet. En särskild grupp, LAG (lokal aktionsgrupp), beslutade om stöd till olika projekt inom Leaderområdet. LAG i LEADER+ Nedre Dalälven bestod av 21 ledamöter med 1/3 från vardera sektorn.

LEADER+ Nedre Dalälven har konstituerat sig som en egen juridisk person i form av ideell förening. NeDa:s vd är även verksamhetsledare för LEADER+ Nedre Dalälven och Leader och NeDa delar på vissa personella, administrativa och lokalmässiga resurser.

Vid utgången av år 2008, dvs vid avslutningen av LEADER+ var utfallet följande enligt uppgifter lämnade av projekten:

- * LEADER+ betalade ut stöd för sammanlagt 67,7 milj. kr till 143 olika projekt (118 lokala projekt och 25 nätverksprojekt som omfattade hela Leaderområdet.
- * Den totala resursinsatsen i dessa 143 projekt uppgick till minst 148 milj. kr.
- * 269 nya arbetstillfällen skapades
- * Mer än 240 arbetstillfällen bevarades
- * 541 nya nätverk bildades

Enligt en tidigare utvärdering för perioden t.o.m. februari 2006 (ca 5/7 av programperioden) uppgav 90 projekten som ingick i utvärderingen 77 % förbättring av affärsmissighet, 94 % förbättring av samarbetsklimat, 93 % förbättring av framtidstro, 85 % förbättring av entreprenörskap och 87 % förbättring av kompetens.

Närmare uppgifter om de olika projekten (sökanden, stödbelopp, kontaktpersoner m.m.) finns på föreningens hemsida (www.leader-nedredalalven.org).

Leader Nedre Dalälven

LEADER+ ersattes under 2008 av en ny Leaderverksamhet med namnet Leader.

En av skillnaderna gentemot LEADER+ är att man nu har möjlighet inom hela Sveriges landsbygd att bilda Leaderområden, vilket innebär att de 12 Leaderområdena under nu avslutad programperiod (varav LEADER+ Nedre Dalälven var ett område) ökat till 63 Leaderområden. Även om budgeten för Leader i landet totalt ökat kraftigt blir budgeten för vart och ett område mindre än under LEADER+. För Nedre Dalälven minskar budgeten från ca 10 milj. kr/år till ca 7 milj. kr/år under de sju åren 2008 – 2014.

Geografiskt har också Leader Nedre Dalälven ändrats, bl.a ingår inte Hofors kommun längre. Vidare är det enbart socknarna Österfärnebo och Hedesunda som ingår från Gävleborgs län. Hållnäsälvön har också gått till annat Leaderområde. I gengäld har området utvecklats söderut i Tierps, Heby och Sala kommuner.

I södra Dalarna är geografien oförändrad med Säter, Hedemora och Avesta kommuner. Sammantaget är antalet invånare i stort sett detsamma, ca 65 000 inv.

En annan stor skillnad är att Länsstyrelserna tagit över Jordbruksverkets roll vad gäller att fatta de slutgiltiga besluten om stöd till enskilda projekt på grundval av beslut i respektive LAG. Ytterligare en stor skillnad är att Leader, som tidigare var ett självständigt program inom ett s.k. gemenskapsinitiativ inom EU, nu ingår som en mindre del i Landsbygdsprogrammet. Detta har medfört ökad byråkrati och bl.a skärpta regler om sanktioner för de projekt som gör något fel vid rekvisitioner av beviljat stöd, vilket oroar många och ställer ökade krav på både sökande projekt och Leader-kanslierna.

Leader Nedre Dalälven, ideell förening, hade konstituerande stämma den 26 maj 2008. En LAG (beslutande organ) bildades med 21 ledamöter, varav 7 ledamöter från vardera ideell, privat och offentlig sektor. Därtill utsågs 2 suppleanter från vardera sektorn. Alla medverkande nio kommuner har antingen en ordinarie eller suppleant i LAG. Till ordförande valdes Helena Hammarström Åkerberg från Sätters kommun och till vice ordförande Lars Sundström, LRF. Kansliet är i princip detsamma även om sysselsättningsgrader förändrats. Verksamhetsledare är som tidigare Kalle Hedin, som sålunda delar sin tjänst mellan Leader och NeDa.

Det blev Länsstyrelsen i Dalarna som fattar de formella besluten om stöd till de enskilda projekten inom Leader Nedre Dalälven. Den utvecklingsstrategi för Leader Nedre Dalälven som utarbetats efter förankring i bygden, främst genom SWOT-analyser, godkändes av Länsstyrelsen Dalarna i september 2008.

Två beslutsmöten ägde rum i LAG under hösten 2008. Ett av dessa avsåg förstudie för att åstadkomma ett nationellt samarbete med huvudinriktning att nationellt och kraftfullt marknadsföra Sverige fisketuristiskt mot Europa.

Turismnätverket

I all turistisk utveckling behövs resurser till marknadsföring, såväl ekonomiska som kompetensmässiga. De enskilda turistverksamheter som finns i området har var för sig inte tillräckliga resurser att nå ut med sina budskap till marknaden. Nedre Dalälven har så höga kvalitéer och goda förutsättningar att området och dess enskilda aktörer skulle kunna ha större framgång, inte bara på en svensk marknad utan även på utlandsmarknaden, om marknaden kunde nås av budskapen. Därtill krävs, för att nå åsyftat resultat ifråga om lönsamhet att många enskilda projekt och företag, utvecklar en mer affärsmässig karaktär och mer marknadsanpassad verksamhet med förbättrad framförhållning i sin marknadsföring och bokningsbara produkter.

Turismnätverket med NeDa som projektägare startade 2001 och avslutades hösten 2008. Det finansierades främst med stöd från LEADER+ Nedre Dalälven, deltagarnas egna privata insatser och kommuners medverkan i olika satsningar. Turismnätverket hade totalt kontakt med över 200 turistiska aktörer. Mer aktivt deltog fortlöpande ca 100 aktörer.

Inom Turismnätverket har bl.a. framtagits marknadsföringsmaterial på språken svenska, engelska, tyska, franska och polska. Marknadsföring har skett genom mässor, visningsresor för konferensköpare, återförsäljare och media, samarbete med agent- och resebyråledet m.m. I det initiala arbetet har också ingått framtagande av ny gemensam hemsida.

Huvudinriktningen i projektet har varit att ta fram *affärsmässiga, prissatta och bokningsbara produkter* bland deltagarna i nätverket samt att bygga upp en gemensam bokningstjänst. Särskilda resurser har tillskapats inom NeDa för att ge råd, stöd och vara bollplank till enskilda turistentreprenörer ifråga om framtagande av affärsmässiga och bokningsbara produkter. Under senare år och med ökad acceleration har det skett stora förändringar i hur turistprodukter bokas och betalas. Under de senaste två åren har uppbyggnad av ett system med *möjlighet till onlinebokning och -betalning* varit en av nätverkets viktigaste uppgifter. Under hela projekttiden har vidare ingått att samordna och möjliggöra utåtriktade marknadsföringsinsatser (se vidare under Turism nedan).

Fiskenätverket

Fiskenätverket startade 2001 och avslutades hösten 2008 med NeDa:s vd som projektledare.. Nätverket beslutade i slutet av 2005 att ta fram en *övergripande plan för fiskevården i Nedre Dalälvens avrinningsområde från Långhag i Sätters kommun till havet vid Älvkarleby*. NeDa:s vd har varit huvudförfattare till planen som blev klar i augusti 2008. Planen ska så långt möjligt spegla gemensamma ståndpunkter bland närmast berörda (fiskevårdsområden, fiskevattenägare vid sidan av fiskevårdsområden, lokala entreprenörer med anknytning till fisket samt de fyra berörda länsstyrelsernas fiskeenheter). Den ska ge rekommendationer till fiskevårdsområdets och andra berördas verksamhet relaterat till de arter som fiskeintresset främst är knutet till, nämligen *gädda, gös, öring* och *harr*. De för det betydelsefulla fisket i Älvkarleby avgörande arterna *lax* och *havsöring* berörs också. Utöver tillvaratagande av tidigare genomförda undersökningar i området, modern kunskap inom fiskevård och nätverkets samlade erfarenhet och kunskap har kompletterande undersökningar och inventeringar genomförts. Remissvända av planen till fiskevårdsområden m.fl. avslutades i januari 2008. Genomgång av inkomna remissvar (15 st), vilka i allt väsentligt instämde i planen, skedde vid möte med nätverket i början av 2008. Vid mötet bestämdes om vissa smärre kompletteringar ifråga om krafter med hänsyn till att signalkraften är under stark etablering i älven. Vidare vissa kompletteringar i hur arbetet med att fått till stånd en mer naturlig öringstam ska bedrivas.

I mån av lokal medfinansiering har Fiskenätverket även engagera sig i konkreta, strategiska biotopinsatser. Sådana konkreta biotopinsatser för att skapa lek- och uppväxtområde för harr och öring i har genomförts i Gysinge och i Tyttbo samt vad avser öring inom Husby norra fvo vid Edsken. Under 2008 togs inom nätverket också fram ett förslag till biotopvårdsinsats för Ålängsån i Ängelsfors i Hedemora kommun. Syftet med förslaget är att genom biotopinsatser stärka det naturliga öringbeståndet i sjöarna Edsken och Fullen.

Fiskenätverket har finansierats med Leaderstöd, bidrag från Fiskeriverket samt vid konkreta biotopinsatser närmast berörda.

Biosfärområde

Biosfärområden är representativa landskapsavsnitt som kan omfatta både land- och vattenmiljöer och som är internationellt utpekade av UNESCO:s program Man and the Biosphere (MAB). Biosfärområden ska:

- gynna de boende i området genom social och ekonomisk utveckling
- värna den biologiska mångfalden
- vara arenor för forskning och utveckling

Det finns ca 500 biosfärområden i närmare 100 länder i alla världsdelar. I Sverige finns hittills två: Torne Träsk och Kristianstads Vattenrike.

Namnet på det blivande biosfärområdet är ”Älvlandskapet Nedre Dalälven”. Förutom vårt område är Vänerskärgrården med Kinnekulle, Blekinge arkipelag och Östra Vätterbranterna också svenska biosfärkandidater.

En förstudie lämnades till svenska MAB-kommittén som 2006 beslutade att godkänna Nedre Dalälven som biosfärkandidat. Där konstaterades att området hade tillräckligt höga natur- och kulturvärden för att bilda ett biosfärområde. Därmed kunde det omfattande arbetet med att upprätta en ansökan till Unesco påbörjas. Stöd till arbetet utgår från Naturvårdsverket, NeDa-kommunerna och tidigare LEADER+ Nedre Dalälven.

Under 2007 och 2008 har biosfärarbetet i Nedre Dalälven riktats mot att medverka till bibehållande av det öppna landskapet. Det är också avgörande för att behålla en attraktiv bygd för de som bor här och för att locka till inflyttning och för att få turister till området. Det råder stor samstämmighet om att ett bevarande genom brukande är bästa vägen för ett attraktivt landskap och för den biologiska mångfalden. Särskilt viktiga intressenter i det fortsatta arbetet är därmed jordbruksnäringen. Även när det gäller turism och fiske är biosfärarbetet viktigt och innebär också marknadsfördelar när omvärlden efterfrågar en hållbar utveckling. Ambitionen är att Nedre Dalälven här ska bli ett föredöme.

Parallellt med biosfäransökan till Unesco har inom ramen för bl.a LEADER+ Nedre Dalälven genomförts en rad projekt med tydlig biosfäriinriktning, såsom t.ex. nämnda fiskevårdsprojekt. Biosfärprojektet har vidare påtagit sig en samordnade roll tillsammans med Hedemora kommun i beskrivningen av en hållbar utveckling av Hovranområdet.

En satsning på information för att göra biosfärbegreppet mera känt och lättförståeligt har gjorts. En folder har tagits fram med karta, bilder och förklarande text. Den har tryckts på svenska och engelska. En ”roll up” togs fram till Vildmarksmässan i mars och har användas i flera sammanhang.

Svenska MAB-kommittén hade 2008 sitt årliga möte förlagt till Gysinge. Det genomfördes 27-28 maj med ca 40 deltagare från bl.a landets biosfärområden och kandidater. På programmet stod bland annat: Landsbygdsprogrammet och biosfärarbetet, hållbar turism och hållbar utveckling av fritidsfisket samt vilka utvecklingsmöjligheter som ett biosfärområde kan medföra. Exkursioner företogs i nationalparken med omnejd (i strålande väder och helt myggfritt).

Under 2008 hade vi flera studiebesök bland annat från Naturvårdsverket och motsvarande myndigheter i Kina, Thailand, Laos, Kambodja, Vietnam och Nord Korea. Det kom även besökande från ryska skogsstyrelsen och engelska biologistudenter.

Biosfärområde

En förstudie om att bilda ett biosfärområde godkändes 2006 och därmed var Nedre Dalälven biosfärkandidat. Det innebar att området hade tillräckligt höga natur- och kulturvärden för att bilda ett biosfärområde. Därmed kunde det omfattande arbetet med att upprätta en ansökan till Unesco påbörjas. Stöd till arbetet utgår från Naturvårdsverket, NeDa-kommunerna och tidigare LEADER+ Nedre Dalälven.

Biosfärområden är representativa landskapsavsnitt som kan omfatta både land- och vattenmiljöer och som är internationellt utpekade av Unesco:s program Man and the Biosphere (MAB). Biosfärområden ska:

- gynna de boende i området genom social och ekonomisk utveckling
- värna den biologiska mångfalden
- vara arenor för forskning och utveckling

Det finns ca 500 biosfärområden i närmare 100 länder i alla världsdelar. I Sverige finns hittills två: Torne Träsk och Kristianstads Vattenrike. Förutom vårt område är Vänerskärgråden med Kinnekulle, Blekinge arkipelag och Östra Vätterbranterna också svenska biosfärkandidater. Namnet på det blivande biosfärområdet är "Älvlandskapet Nedre Dalälven".

Under 2007 och 2008 har biosfärbetet i Nedre Dalälven inriktats på att medverka till bibehållande av det öppna landskapet. Det är också avgörande för att behålla en attraktiv bygd för de som bor här och för att locka till inflyttning och för att få turister till området. Det råder stor samstämmighet om att ett bevarande genom brukande är bästa vägen för ett attraktivt landskap och för den biologiska mångfalden. Särskilt viktiga intressenter i det fortsatta arbetet är därmed jordbruksnäringen. Även när det gäller turism och fiske är biosfärbetet viktigt och innebär också marknadsfördelar när omvärlden efterfrågar en hållbar utveckling. Ambitionen är att Nedre Dalälven här ska bli ett föredöme.

En satsning på information för att göra biosfärbegreppet mera känt och lättförståeligt har gjorts. En folder har tagits fram med karta, bilder och förklarande text. Den har tryckts på svenska och engelska. En "roll up" togs fram till Vildmarksmässan i mars och har sedan dess användas i flera sammanhang.

Svenska MAB-kommittén hade 2008 sitt årliga möte förlagt till Gysinge. Det genomfördes 27-28 maj med ca 40 deltagare från landets biosfärområden och kandidater. På programmet stod bland annat: Landsbygdsprogrammet och biosfärbetet, hållbar turism och hållbar utveckling av fritidsfisket samt vilka utvecklingsmöjligheter som ett biosfärområde kan medföra. Exkursioner företogs i nationalparken med omnejd (i strålande väder och helt myggfritt).

Inom ramen för bl.a LEADER+ Nedre Dalälven har det genomförts en rad projekt med tydlig biosfärinriktning, såsom t.ex. nämnda fiskevårdsprojekt. Biosfärprojektet har vidare påtagit sig en samordnade roll tillsammans med Hedemora kommun i beskrivningen av en hållbar utveckling av Hovranområdet.

Under senare delen av 2008 har arbetet alltmer inriktats på biosfäransökan till Unesco. Flera personer och organisationer har engagerats för att ta fram uppgifter till den omfattande faktainsamlingen.

Under 2008 hade vi studiebesök bland annat från Naturvårdsverket och motsvarande myndigheter i Kina, Thailand, Laos, Kambodja, Vietnam och Nord Korea. Det kom även besökande från ryska skogsstyrelsen och engelska biologistudenter.

Marknadsföring

Flytta hit

Målområdet för ”Flytta Hit-kampanjen är Uppsala-Storstockholm. NeDa:s marknadskontakter genom åren vid mässheltaganden och utställningar, kontakter med mäklare och i andra sammanhang visar en tydlig bild av vad marknaden efterfrågar. I enlighet därmed är det äldre hus och gårdar på landsbygden och tätorternas kulturmiljöer som lyfts fram i marknadsföringen. Marknadsföringsinsatserna sker i nära samarbete med berörda kommuner och regionens mäklare.

Under vecka 21 genomfördes, i samarbete med mediaföretaget Newsfactory, Flytta Hit-kampanj i Stockholm för NeDa-kommunerna. I kampanjen ingick en tidning med en upplaga av 185 000 ex i Svenska Dagbladet och för distribution vid utställning på Stockholms Centralstation den 22 –24 maj. Därtill har Newsfactory öppnat en portal på Internet med bl.a en funktion som visar lediga jobb i de kommuner som är med i kampanjen och länkar till kommunernas hemsidor.

Vid utställningen visades som exempel på möjligheterna 2-3 hus per kommun som just då var till salu. Husen plockades fram av NeDa i samarbete med mäklare. På grund av att mäklarnas bilder på Internet är lågupplösta har NeDa svarat för fotografering som håller för A 3 bilder.

Vid möte med kommunföreträdare i slutet av året beslutades att konceptet inför framtiden ska revideras och att begreppet Flytta Hit byts ut mot begreppet Attraktiva bygder.

Turism

Inom ramen för NeDa:s turismverksamhet sker

- a) marknadsföring i Sverige och Europa gentemot såväl semesterturism som affärsturism
- b) stöd till produktutveckling avseende hela skalan från mycket småskalig verksamhet till etablerade anläggningar samt geografiskt sammanhållna områden
- c) i NeDa:s egen regi i samverkan med turistentreprenörer, direkt insäljning och genomförande av arrangemang för i första hand affärsturism och även utländsk semesterturism
- d) bokning och förmedling av enskilda produkter i området

NeDa:s aktiva roll som incoming operatör (c-d ovan) har flera syften, bl.a.:

- att fungera som kvalitetssäkrare genom att optimalt ta tillvara kundens önskemål
- att stödja medlemmar med mat och logi i insäljning och genomförande
- att, ifråga om affärsturismen, öka möjligheterna för entreprenörer/verksamheter att kunna fungera som underleverantörer till mat-, konferens- och logianläggningar.

Top 10 Fishing Sweden

Det viktigaste verktyget för NeDa för att få utländsk semesterturism har sedan mitten av 1990-talet fram till 2007 varit det nationella samarbetet *Top 10 Fishing Sweden, ekonomisk förening* där NeDa:s vd varit ordförande i många år. Under 2007 har, p.g.a. organisatoriska förändringar hos den samarbetspart som haft uppdraget att handha marknadsföring och centralbokning för alla destinationer inom Top 10, resurserna minskat dramatiskt och samarbetet mellan parterna avslutades därför under andra halvan av 2007. Under 2008 har vd haft Top 10:s styrelses uppdrag att avveckla det formella samarbetet Top10 Fishing Sweden, ekonomisk förening, vilket nu är genomfört. Ambitionen är dock att i någon form Top10 Fishing Sweden ska förbli det mycket viktiga varumärke som det hittills varit i Europa.

NeDa har fortsatt samarbetet med de kontakter som upparbetades under Top 10 och bokningarna från främst Polen och Tjeckien fortsatte under 2008, dock något förminskat främst beroende på avvecklingen av Östa Stugby.

Östa Stugby avvecklades

Vid mitten av 2008 avvecklades Östa stugby och ombildades till privata bostadsrätter. Detta innebar ett stort avbräck inom turismen i centrala delar av Nedre Dalälven då stugbyn var den överlägset mest bokade anläggningen av utländsk fisketurism och annan naturturism. Ett antal stugägare fortsätter dock uthyrning via NeDa.

Nya kategorier av utländska turister

Genom NeDa:s kontaktnät på den holländska marknaden har affärskontakter knutits med olika researrangörer som i sina program för bilrundturer säljer övernattningar på anläggningar i NeDa-området. Med början 2007 har medlemmar i NeDa (två hotell och två campingar med stugor) börjat få bokningar genom dessa kontakter.

Östa Stugby avvecklades

Vid mitten av 2008 avvecklades Östa stugby och ombildades till privata bostadsrätter. Detta innebar ett stort avbräck inom turismen i centrala delar av Nedre Dalälven då stugbyn var den överlägset mest bokade anläggningen av utländsk fisketurism och annan naturturism. Ett antal stugägare fortsätter dock uthyrning via NeDa.

Nya kategorier av utländska turister

Genom NeDa:s kontaktnät på den holländska marknaden har affärskontakter knutits med olika researrangörer som i sina program för bilrundturer säljer övernattningar på anläggningar i NeDa-området. Med början 2008 har två av medlemmarna i NeDa (hotell) börjat få bokningar genom dessa kontakter.

Hemsida

Hemsidan www.nedredalalven.se vidareutvecklas successivt och bestod vid utgången av 2008 av ca 710 sidor, varav delar på fem olika språk. Därtill ingår ett stort antal sidor som kan laddas ner. Ett 75-tal turistiska verksamheter har tagit tillvara möjligheten att finnas med på sidan. På hemsidan finns information om NeDa även vid sidan av turistiska budskap, bl.a presentationer av NeDa-kommunerna, information om fiske, flytta hit, arbetet med Biosfärområdet, m.m.

Företag och besöksmål i NeDa-området har erbjudits möjlighet att för en låg kostnad medverka på hemsidan med sin egen presentation och för en mindre ersättning att få materialet översatt till engelska, tyska, franska samt polska.

Under 2008 har bokningstjänst med **onlinebokning via hemsidan** vidareutvecklats. Hjälp och stöd kring systemets möjligheter för logianläggningar, aktivitetsentreprenörer och besöksmål är en av de viktigaste satsningarna NeDa kan bistå sina turistintressenter med. Genom att utnyttja Internets försäljningsmöjligheter kan NeDa-områdets nätverk stärkas och nödvändig produktutveckling ske där olika leverantörers utbud kan tillgängliggöras och paketeras.

Den under 2007 tagna kontakten med **Visit Sweden** (Sveriges officiella försäljningsorganisation av turism utomlands) för att bli part och kunna sälja ett urval produkter via onlinebokning på www.visitsweden.com innebar testkörning under 2008. Detta är möjligt genom att vi använder samma system för onlinebokning. Arbetet med att kunna erbjuda våra partners i området försäljningsmöjlighet online via agent i systemet påbörjades under 2008, liksom även test av möjligheterna för att sälja onlinebokning på partners egen hemsida.

Mässdeltaganden

NeDa deltog för tredje året i rad vid den workshop som Visit Sweden arrangerar vid **Vakantiebeursmässan** i holländska Utrecht. Vid workshopen bokar säljare och köpare (researrangörer) samt även press möten för att sälja in anläggningar och göra upp om olika marknadsföringsarrangemang. Kontakterna har lett till flera visnings-/testresor i NeDa-området som resulterat i kontrakt med större och mindre turistanläggningar som under 2008 också gav bokningar. Köparnas feed-back är entydig, de efterfrågar mer utbud av logi och aktiviteter av god kvalitet i NeDa-området, som blivit alltmer strategiskt intressant för deras gäster p.g.a. närhet till naturen och Mälardalen.

I januari deltog NeDa i mässan **Scandinavian Hospitality Incentive Exhibition (SHIE) & Travel** i Älvsjö. Medlemmarna Dala Husby Hotell & Restaurang, Gysinge Wårdshus, Älvkarleby Turist & Konferenshotell, Söderfors Herrgård och Äventyrarna deltog i mässan. Mässan har successivt de senaste åren tappat besökare och det skulle också visa sig att detta blev mässans sista år.

NeDa har alla år deltagit i **Vildmarksmässan** sedan den startade 1988. Under de senaste åren har NeDa haft en av de största montrarna, så även 2008 med 30-tal medutställare från regionen. I anslutning till mässan hade NeDa **helsidesreportage**, tabloid, i mässtidningen, som också gick som bilaga i **Dagens Nyheter**.

Medverkan skedde 2008 även på **Avestamässan**, där NeDa samordnade ett deltagande för ett antal småskaliga turistaktörer.

Den 29-30 augusti genomförde i NeDa:s egen regi i samarbete med lokal entreprenör **Nedre Dalälven Game Fair**. Ett stort antal deltagare från turistnätverket deltog. Inför mässan gjorde Avesta Tidning särskild mässbilaga som spreds tillsammans Hedemora, Avesta, Sala, Norberg, Fagersta, och Heby kommuner med reportage från turistverksamheter i området. Även om publiktillströmningen vid detta första försök inte blev vad som förväntades, finns planer på att Nedre Dalälven Game Fair ska kunna fortsätta och i så fall flytta runt i området till strategiska platser.

I oktober deltog NeDa tillsammans med Västerås flygplats i **turistmässa i Poznan**, Polen.

Deltagandet var värdefullt för etablering av nya kontakter och underhåll av tidigare kontakter, främst i form av researrangörer inom turistfiske.

Besöksutvecklingen i Nedre Dalälven

I slutet av 2008 genomfördes en turistekonomisk mätning, en s.k. TEM, för Nedre Dalälvsområdet av Resurs AB. TEM mäter inte enskilda arbetstillfällen i just turistföretagen utan effekten totalt i handel, service, transport, livsmedel, logi och aktiviteter.

Årsserien för antal gästnätter i Nedre Dalälven är enl TEM följande:

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
224 679	224 689	204 261	214 523	236 183	247 743	252 816	250 795

Intressant är att den positiva turistutvecklingen från 2003 sammanfaller med tiden för när Turistnätverket började sina aktiviteter. Utvecklingen av kommersiella gästnätter från 2002 - 2007 uppgår till 22,8 %. För riket som helhet blev ökningen 13.8 %. I årsarbeten räknat innebar ökningen av gästnätter och dagbesökare i vårt geografiska område ca 85 nya årsarbeten.